

"Te tau fakavavevave pē ke tau lava ma'u atu 'etau kulupú!" Ko Mele atu ia 'i he'ene feinga ke le'o fiefiá.

Na'e lau maile 'a e fāifononga e fāmili Uanilasí pea laui 'aho foki. Na'e faifai pea nau 'ilo'i e mo'oní.

Na'e 'ikai pē tatali mai e kulupu fononga salioté ia kiate kinautolu. Na'e pau leva ke fononga 'a Mele mo hono fāmilí ki Saione 'iate kinautolu pē.

Ko e Vaitafe Palaté, Nepulasikā, 1863

"Tu'u ai!" Na'e fusí'i 'e Mele 'a e pití, pea na'e māmālie 'a e pulú. "Oku mou sai pē?" Na'a ne sio ki hono ngaahi tehina iiki ne nau heka he pulú. Na'a nau kamokamo ange.

Na'a nau 'i he ve'e Vaitafe Palaté, na'e lahi mo pelepela. Na'e fehu'i ange 'e hono tuonga'ane si'isi'i ko Siakisoní, "Ko e hā leva te tau fa?" Na'a ne kei ta'u hiva pē, ka na'a ne tokoni kia Mele ki hono taki e pulú. Na'e tokoto pē e Tangata'eikí 'i mui 'i he salioté, na'a ne kei puke pē.

Na'e talaange 'e Mele, "Oku 'ikai fie ma'u ia ke tau kolosi he vaitafé." "Ka te tau lava

'o muimui ai." Na'e 'ikai ha hala ki Saione, ka 'e lava ke tataki kinautolu 'e he vaitafé 'i he'enau fononga fakahihifó. "Alu!"

Na'e 'ikai lavelave'ilo 'e Mele na'e 'i ai e kau paonia Māmonga ne nau fononga 'i he tafa'aki 'e taha 'o e Vaitafe Palaté ka 'i ha hala kehe. Ko e me'a 'i he 'ikai ke nau kolosi he vaitafé, na'a nau hū ai ki he Vahefonua 'o e kau 'Initiá. 'E 'ikai ke nau toe sio ki ha kau fononga salio te 'i he toenga 'o e fonongá.

Na'e hoko atu pē 'enau fonongá. Hili ha ngaahi ui ke mei ai, na'e fakatokanga'i 'e Mele ha kohu 'a e efú 'i mu'a he halá. Na'a ne fanafana ki he pulú, "Tu'u ma'u." "Tu'u ma'u."

Na'e ma'a hake 'a e efú 'o 'asi mai ko ha kau 'Initia tokosi'i 'i he'enau hōsí. Na'e unu'unu mai ha tangata 'e taha 'i he'ene hōsí 'o fakasio ki he tokoto 'a e Tangata'eikí 'i mui 'i he salioté.

Na'e mata'i anga'ofa 'a e tangatá. Na'a ne fehu'i mai mo tuhu ki he Tangata'eikí, "Oku puke?"

Na'e fanafana ange 'a Mele, "Io." Na'e ui 'e he tangatá

ki he'ene kau fonongá 'i honau lea pē 'onautolú, pea na'e tafoki fakavave 'a e kau tangatá 'o talua foki.

Na'e sio hake 'a Mele ki he vela 'a e la'aá. Na'a ne talaange kia Siakisoni, "Tau kī'i mālōlō hení." Na'a ne fua hifo 'a Sela mo e ongo māhangá ki lalo.

"Mele, ha'u 'o sio!" Ko e ui atu ia 'a Siakisoní. Na'e toe foki mai e tangata mata'i anga'ofá 'i he'ene hōsí na'a ne to'oto'o mai ha me'a 'i hono ongo nimá.

Na'a ne pehē ange, "Ko e pato vao. Mo e lāpisi. Ke mou kai." 'I he'ene fu'u 'ohovalé, na'e mo'usioa fakalongolongo pē 'a Mele 'i hono 'oange 'e he tangata anga'ofá 'a e ongo monumanú kiate iá. Na'a ne kamo hono 'ulú peá ne tafoki 'o 'alu lolotonga ia e tō 'a e la'aá.

"Ko e me'akai!" Ko e kaila ia 'a Melé. "Ko e kakano'i manu!" Ko ha mana mo'oni 'a e me'a'ofa ne foaki ange 'e he tangatá.

Na'e lahi e mana na'e hoko 'i he'enau fonongá. Na'e ofi ma ha takanga pafalō kiate kinautolu ka na'a nau mavaeu'a 'o lue takai pē 'i he salioté. Na'e hanga 'e ha tu'oni matangi efu 'o tataki atu ha taha 'o e ongo māhangá ki he loto vaitafé, ka na'e lava pē 'e Mele 'o kaufaki'i ia.

Ka na'e kei faingata'a pē e fonongá. Na'e faka'au pē ke fengataliaki e salioté, pea hela'ia

mo e fanga pulú. Na'e luoluo e halá mo tokakovi. Na'e faingata'a ke kolosi 'i he 'otu mo'ungá. Ka na'e kei kitaki pē ki mu'a 'a Mele mo hono fāmilí.

Ne nau toki hifo mai mei ha mo'unga mo e faka-tokanga'i atu 'e Mele ha tangata 'oku heka salio te mai.

Na'a ne pehē ange kia Siakisoni, "Mahalo pē te ne 'ilo'i e hala ki Lihai, 'Tutaá." Na'e 'i ai ha tokoua lahi 'enau tamaí na'e nofo ai.

I he taimi ne nau fehu'i ai e feitu'u 'oku nau 'i ái na'e talaange 'e he tangatá, "Oku mou 'i he Tele'a Echo. Ka ko e fē e toenga homou kau fonongá?"

Ne nau fakamatala ange 'enau fonongá, pe na'e ofo 'a e tangatá. "Kuo mou fononga mai ha maile 'e 1,000 (1,609 km) 'iate kimoutolu pē?" Na'a ne kalokalo hono 'ulú 'i he'ene tangane'iá. "Ko ha fefine to'a mo'oni koe. Tuku ke u fakahinohino atu e hala ki Lihaí. 'Okú ke meimeい a'u pē ki ai."

"Meimei a'u," ko e fanafana le'osi'i ia 'a Melé 'i he tā 'e he tangatá ha mape 'i he kelekelé. Meimei A'u ki Saione. "Oku ou tui mahalo te tau a'u lelei pē."

Na'e a'u 'a Mele mo hono fāmilí ki Lihai 'i 'Iutā. Na'a ne mali kimui ange pea ma'u mo hono fāmilí tokolahí. Kuo tāpuekina ha ni'ihi tokolahí koe'uhí ko 'ene sīpinga 'o e tuí mo e lototo'a. ■

'Oku nofo 'a e tokotaha na'a ne fa'ú 'i Tekisisi, USA.

